

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Rationes Theologicæ expenduntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

decretum divinum involvitur; cum Deus non sit agens naturale, sed liberum: Ergo juxta D. Thomam Deus cognoscit nostras volitiones, seu actus liberos nostrae voluntatis in suo decreto, & non solum in praesentia quam habent futura in aeternitate. Id etiam manifestè demonstrant plura ejusdem S. Doctoris testimonia, quibus apertè docet Deum futura contingentia in seipso tanquam in causa cognoscere. Nam i. contra Gentes cap. 68. ratione 2. sic discurre: Deus cognoscendo suam essentiam, alia cognoscit; sicut per cognitionem causa cognoscuntur effectus: omnia igitur Deus cognoscit, suam essentiam cognoscendo, ad quae sua causalitas extenditur: extenditur autem ad operationes intellectus & voluntatis: cognoscit igitur Deus cogitationes & affectiones mentis. Erratione 3. sic loquitur: Sicut esse Dei est primum, & per hoc omnis esse causalitas suum intelligere est primum, & per hoc omnis intellectualis operationis causa. Sicut igitur Deus cognoscendo suam esse, cognoscit esse cuiuslibet: ita cognoscendo suam intelligere & velle, cognoscit omnem cogitationem, & voluntatem. Id est volitionem. Tandem concludit: Et sic remanet causalitas in causa prima, quae Deus est, respectu motuum voluntatis, ut sic Deus seipsum cognoscendo, huiusmodi cognoscere possit. Ex quibus locis istud argumentum deduci potest. Juxta D. Thomam Deus cognoscit actus liberos nostrae voluntatis, in sua essentia tanquam in causa: Sed divina essentia non est causa rerum, nisi ut determinata per liberum decretum suae voluntatis, cum Deus non sit agens naturale, sed liberum: Ergo juxta D. Thomam, Deus cognoscit actus liberos nostrae voluntatis in suo decreto. Non ergo res difficilis est invenire in D. Thoma decreta in quibus praesentia futurorum fundetur: imò mirum est, quòd in illo non inveniantur; nisi fortè quia non alio modo queruntur, quam quòd sacerdos ille qui breviarium suum cum perdidisset, in illud quærebatur ut invenire timeret, ne teneretur ad recitationem officii.

Dices, Si D. Thomas tale medium agnovit, cur illud non assignavit art. 13. huius quaestionis, agens de scientia Dei respectu futurorum contingentium; sed recurrit tantum ad praesentiam futurorum in aeternitate?

Respondeo duplicem huius rei posse assignationem. Prima est, quia D. Thomas dum hanc difficultatem hic art. 13. explicaret, nondum egerat de decreto, de quo postea quaest. 19. dilletit; egerat verò supra quaest. 10. de aeternitate: ideo quæ latus & convenientius illi visum est, ad aeternitatem quam ad decretum recurrere. Aliam rationem assignat Gaspar Ram Primarius Academiæ Osenfis, in regno Arragoniæ libro de divinis præmotionibus, relect. 2. folio 29. Verba ejus sunt: *Observandum quintò: Quamvis ex duplici capite possit ostendi contingentia futura esse cognoscibilia à Deo, certà & infallibili cognitione; scilicet ex efficacia quam habet scientia Dei à divina voluntate, atque coexistentia futurorum in aeternitate, merito recurrere S. Thomam ad aeternitatem, dum agit de certitudine divina cognitionis circa futura. Ratio huius, & sane digna S. Doctoris ingenio mirabili, ea est, quòd scientia à seipsa habet mensurari aeternitate, tanquam propria mensura, ac habet coexistentiam ad omnia quae habuerunt esse, vel habitura sunt in aliqua differentia temporis: non tamen habet à seipsa scientia divina efficaciam in futura, sive esse causam futurorum, sed à vo-*

luntate: ut ergo ex propriis procederet, consultò reservavit rationem infallibilitatis scientia divina, quae sumitur ab efficacia, pro quaestione 19. ibi enim docet quòd Dei voluntas semper impletur, quamvis effectus futuri penes proximas causas liberi sint & contingentes. Cæterum art. 13. huius quaestionis, & aliis locis in quibus de scientia Dei, sive de divina cognitione disputat, præcipuè recurrit ad aeternitatem divinae cognitionis; ut ostendat nihil ob stare in determinationem causarum contingentium, & incertitudinem futurorum, certitudini & infallibilitati cognitionis divinae.

§. III.

Rationes Theologicae expenduntur.

PRIMA & præcipua ratio insinuat à D. Thoma locis citatis, & potest sic breviter proponi. Futura omnia contingentia à Deo cognoscuntur in sua essentia, ut in causa, & objecto prius cognito: At non in illa secundum formalitates necessarias: Ergò secundum aliquam formalitatem liberam, & consequenter in illa, ut determinata per liberum decretum. Minor est certa, medium enim quod cognitum, est ratio cognoscendi aliud, debet cum illo connecti, connexionem infallibilem: divina autem essentia secundum prædicata necessaria, talem connexionem cum futuris non habet; bene autem ut per decretum determinata. Majorem autem docet S. Thomas i. contra Gentes cap. 66. ratione 5. his verbis §. præcedenti relatis: *Cognitio Dei est per causam, se enim cognoscendo qui est omnium causa, alia quasi suos effectus cognoscit.* Idem docet cap. 68. per totum quaest. 3. de verit. art. 6. & in hac quaest. 14. art. 6. & in super ratione suadetur. Tum quia Deus creaturas possibles cognoscit in seipso ut in causa & medio prius cognito, ut supra ex Dionysio & Augustino ostendimus: Ergo etiam futuras. Tum etiam, quia si divina cognitio, primario & independenter ab essentia divina prius cognita, terminaretur ad creaturas possibles, vel futuras, ab illis speciem defumeret, cum omnis actus specificetur ab objecto primario. Item ab illis mensuraretur & dependeret, quantum ad aliquam perfectionem essentialem, scilicet quantum ad veritatem, & certitudinem, quod repugnat perfectioni divinae scientiae, ut supra ostendimus, agentes de ejus causalitate: Ergo ut hæc inconvenientia vitentur, concedi debet Deum futura contingentia, in seipso ut in causa, & objecto primario cognoscere, subindeq; in suo decreto; cum enim non sit agens naturale, sed liberum, non est causa illarum, nisi per actum seu decretum liberum suae voluntatis.

Dices cum Egidio Romano, Deum non cognoscere quidem futura contingentia immediate in seipsis, sed in sua essentia, tanquam in idea & exemplari; ea tamen independenter à divino decreto præscire ut futura: quia essentia divina nudè sumpta, & absque decreto libero, potest representare futura, ex suppositione quòd sint futura; & consequenter facta hac suppositione, potest esse ratio, & medium cognitionis illorum, absque superadditione decreti.

Sed hæc responsio, & doctrina multipliciter impugnari potest. Primò ex D. Thoma quaest. 3. de verit. art. 6. ubi ait: *Idea in Deo, ad ea quae sunt, vel erunt, vel fuerunt producenda, determinatur ex proposito divinae voluntatis.* Et in 1.

dist. 39. quæst. 1. art. 2. ad 1. docet quod Deus A non habet ideas determinatas, nisi ex proposito, seu decreto voluntatis suæ: unde cum non possit cognoscere futura contingentia, nisi in ideis determinatis, non potest ea cognoscere in suis ideis, nisi ut habent adjunctum decretum.

Secundò, Divina essentia repræsentat creaturas, ut illarum causa: Ergo per id solum poterit determinari in ratione repræsentantis futura contingentia, per quod determinatur in ratione causa illorum: At solum decretum illam ad causandum determinat: Ergo per solum liberum decretum determinari potest ut illa repræsentet.

Tertiò, Continentia creaturarum in esse repræsentativo in essentia divina, fundatur in continentia illarum in essendo: At non nisi per decretum determinata, continet in essendo creaturas, sub esse existentia, seu futurationis: Ergo non nisi ut sic determinata, continet eas in esse repræsentativo, & intelligibili.

Denique, Quod objectum aliquod aliud repræsentet, & in illo cognito cognoscatur, solum potest provenire ex connectione inter utrumque, reperta: At etiam datâ suppositione futurationis rerum, non est in divina essentia, connexio infallibilis cum illis, nisi solum ratione decreti: Ergo etiam ex dicta hypothese, nequit repræsentare futura contingentia, nisi ratione decreti. Minor probatur: Connexio cum creaturis futuris, non est formalitas necessaria Deo, sed libera, aliàs Deus sine illis non posset subsistere: At omnis libera formalitas Deo competens, illi competit ratione decreti, cum voluntas sit prima radix libertatis: Ergo quacumque suppositione factâ, nequit divina essentia repræsentare futura contingentia, nisi determinata per liberum decretum.

155 Secunda ratio sumitur etiam ex principiis disputatione præcedenti statutis, potestque sic breviter proponi. Scientia futurorum contingentium bonorum, est scientia approbationis seu beneplaciti, ut docet S. Thomas hic art. 3. Sed hæc includit, imò & supponit prævium decretum divinæ voluntatis, ut ibidem expresse docet idem S. Doctor dicens: *Scientia Dei est causaverum, secundum quod habet voluntatem conjunctam: unde scientia Dei, secundum quod est causaverum, consuevit nominari scientia approbationis: Ergo Deus futura contingentia in decreto cognoscit.*

156 Tertia ratio potest sic proponi. Quilibet effectus potest certo cognosci in causa ex qua infallibiliter sequitur: sicut ex principio certo & infallibili, potest deduci conclusio demonstrativa: Sed ex decreto efficaci divinæ voluntatis, tanquam ex causa infallibili, sequuntur omnia futura contingentia & libera, juxta illud Apocalypsis 2. *Tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erunt, & creata sunt.* Et Psal. 134. *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit in caelo & in terra.* Quæ verba expendens Augustinus in Enchir. cap. 95. sic habet: *Deus noster in caelo sursum, & omnia in terra deorsum, quæcumque voluit fecit. Quod utique non est verum, si aliqua voluit, & non fecit, & quod est indignius, ideo non fecit, quoniam ne fieret quod volebat omnipotens, voluntas hominibus impeditur.* Et statim addit: *Nisi hoc credamus, periclitatur ipsum nostræ fidei confessionis mirum, quæ nos in Deum Patrem Omnipotentem credere confitemur, &c.* Idem docet S. Thomas variis in locis, quibus divinæ voluntatis efficaciam mirum in modum commendat: vo-

cat eam efficacissimam in hac parte quæst. 19. art. 8. *immutabilem & invincibilem*, in 1. dist. 47. quæst. 1. art. 1. ad 2. *Agens fortissimum*, quæst. 23. de verit. art. 5. *Dicit illi resisti non posse*, quodlib. 12. art. 3. *Eam non posse deficere*, quæst. 6. de malo art. unico ad 3. *Non posse impediri*, in 2. dist. 47. quæst. 1. art. 1. *Cum illa non posse stare negationem effectus quem vult*, 1. 2. quæst. 10. art. 4. ad 3. 2. quæst. 24. art. 11. in corp. & quæst. 23. de verit. art. 5. ad 3.

Confirmatur: Inter voluntatem Dei antecedentem & consequentem, hoc intercedit discrimen, quod prima non habet infallibiliter annexos rerum eventus, bene tamen secunda; ut cum D. Thoma tenet communis Theologorum sententia, infra quæst. 19. art. 6. Ergo decretum ad voluntatem consequentem spectans, habet infallibilem connexionem cum futuris contingentibus, seu cum eventu futuro. Unde Isaïa 14. *Iuravit Dominus exercituum dicens: si non ut putaveri ita eris, & quomodo mente tractavi, sic evenies, ut contra me Assyrium in terra mea.* Et paucis interpositis additur: *Hoc consilium quod cogitavi super omnem terram, Dominus enim exercituum decrevit, & quis poterit infirmare: & manus ejus extentæ, & qui averter eam?*

Quarta ratio sumitur à sufficienti inductione. Ostendimus enim articulis præcedentibus, Deum non posse certo cognoscere futura contingentia & libera ante decretum: neq; in suis ideis, ut docet Egidius, neq; in supercomprehensione causarum secundarum, & liberi arbitrii creati, ut asserit Molina: neque in decreto, ut futuro in sequenti signo rationis, ut existimat Suarez: nec denique in eorum veritate objectiva, ut contendunt alii Recentiores: Ergo ea solum potest cognoscere in decreto prædeterminante.

Dices primò cum Vazque, decretum Dei constitui per respectum rationis ad creaturas, subindeque non posse à divino intellectu cognosci ut medium in quo futura contingentia præcæta, aliàs talem respectum rationis intellectus divinus confingeret.

Verum hæc responsio, & doctrina, non solum falsa est, ut in Tractatu de voluntate Dei ostendimus, sed etiam Deo, & Christianæ Religionis injuriosa. Quid enim impiis & Atheis potest esse acceptius, quam voluntatem Dei liberam, quæ omnia constituit & mutari clamant scripturæ; merito ente rationis constare, & divina decreta, à quibus omnis ordo divinæ providentiæ, & tota hujus universi series pendet, in meta rationis resolvere?

Deinde, Quidquid sit de hac sententia, an decretum Dei per respectum rationis ad creaturas constituitur, negari non potest, Deum per suum decretum esse causam liberæ futurationis rerum: At quod sufficit ad causanda futura, sufficit etiâ ut per modum medii deserviat illorum cognitioni, cum ratio repræsentandi sequatur ex ratione causandi: Ergo quamvis decretum Dei liberum, per respectum rationis constitueretur, adhuc posset esse ratio repræsentandi futura contingentia, & deservire ut medium ad illorum cognitionem.

Dices secundo cum aliis Recentioribus: Esto Deus cognoscat futura contingentia & libera in suo decreto, illud tamen non esse prædeterminans, ut docet Thomista, sed indifferens, ac supponens prævisionem nostri consensus per scientiam mediam.

Sed contra: Cum decretum indifferens non de-

terminet voluntatem humanam, sed potius ab A
ea determinetur, quantum ad speciem actus, prius natura cognosci debet à Deo futura determinatio voluntatis humanæ ad speciem actus, quam cognoscatur tale decretum, ut determinatè influens in ejus actus. Ergo repugnat quòd Deus in tali decreto cognoscat futuram determinationem voluntatis nostræ, subindeq; actus nostros liberos, ut certò & infallibiliter futuros.

161 Confirmatur: In causa indifferenti ut indifferens est, non potest cognosci determinatus effectus, ut supra contra Molinam arguebamus: Ergo neque in decreto indifferenti actus nostri liberi, ut determinatè & infallibiliter futuri, à Deo predicti possunt: cum tale decretum non habeat infallibilem nexum cum aliquo actu determinato nostræ voluntatis, sed possit indifferenter cum ejus assensu vel dissensu componi. Quod ut magis declaratur, & manifestè conseter solum decretum prædeterminans, quod in Deo admittunt Thomistæ, posse illi deservire ut medium in quo futura contingentia & libera certò cognoscat; recolendum est id quod supra observavimus, nimirum, quòd ut aliquid habeat rationem medii ducentis in cognitionem alterius, dux requiruntur conditiones, nempe quòd habeat infallibilem cum eo connexionem, & illud prioritate saltè naturæ & causalitatis antecedat, illas verò conditiones soli decreto prædeterminanti convenire, manifestum est; nam decreto indifferenti utraq; conditio deest, cum illud non causet, sed expectet determinationem voluntatis humanæ, ut determinatè in ejus actus influat, & possit indifferenter cum ejus consensu & dissensu componi. Decretis autem supponentibus prævisionem nostri consensûs per scientiã mediã, quæ à Recentioribus, benigna & temperata appellatur, deficit saltem secunda conditio; cum enim supponant prævisionem futuri consensûs & determinationis voluntatis humanæ, illam non causant, nec per consequens prioritate naturæ & causalitatis antecedunt. Decreto verò prædeterminanti utraq; conditio competit, cum enim efficiat liberam nostræ voluntatis determinationem, & efficaciter applicet voluntatem ad operandum, cum actibus ejus liberi habeat infallibilem & insolubilem nexum, eoq; prioritate naturæ antecedat; à qua prioritate, prædeterminans à Thomistis appellatur, id est causans liberam nostræ voluntatis determinationem.

§. IV.

Corollarium præcedentis doctrinæ.

161 Ex dictis inferes, Deum certò cognoscere futura contingentia & libera, in causis secundis, aut in libero arbitrio creato, ut stant sub physica prædeterminatione, quã illud physicè moveret, & applicat ad suos actus liberos, infallibiliter simul & liberè eliciendos.

Hoc corollarium evidenter sequitur ex principiis jam statutis: Cum enim physica prædeterminatione sit vis quædam intentionalis, derivata à divino decreto, ejusque veluti causalitas, & instrumentum; est de se efficax, & habet connexionem infallibilem cum nostris actibus liberis, sicut & divinum decretum: quare si in illo tanquã in medio, Deus potest futura contingentia & libera, certò præscire, etiã in causis secundis, naturalibus, vel liberis, ut à Deo prædeterminatis, eodem modo poterit illa certò cognoscere.

Tom. I.

Dices D. Thomas hic art. 13. & pluribus aliis in locis, docet futura contingentia non posse certò cognosci in suis causis, ex quò infert, Deum ut certò illa cognoscat, ea debere cognoscere in seipsis, quatenus coexistunt æternitati: Ergo doctrina corollarii apertè contradicit S. Doctori.

163 Respondeo primò, duas distingui à S. Doctore futura cognoscendi rationes: unam singularem per existentiam futurorum in æternitate: alteram communem nobis cum Deo, nempe ex causarum dispositione; quã ratione Astrologus cognoscit ex inspektione cœli Eclipsim Solis, mutationem temporum, sicut Medicus morborum progressus. Hæc itaque ratio cognoscendi futura in causis, si spectetur ut est nobis cum Deo communis, non est infallibilis, nisi ut loquuntur Logici, *permissivè*, quã divina est, & supponens divini decreti determinationem. Unde

Respondeo secundò, quòd quando D. Thomas negat futura contingentia posse certò cognosci in suis causis, loquitur de causis secundis, nudè sumptis, & indeterminatis ad agendum; non autem de illis, prout subsunt divinæ motioni, & prædeterminationi: nam quòd in talibus causis certò cognoscat futura, expressè docet 7. contra Gent. cap. 67. ratione 3. & quæst. 12. de verit. art. 10. Itaq; in causis determinatis à causa prima, & in ipsa causa prima, immutabili modo determinata & determinante; futurorum contingentium & liberorum certa & infallibilis cognitio haberi potest, non autem in causis proximis indeterminatis, ut supra contra Molinam ostendimus.

§. V.

Solvitur argumentum ex autoritate D. Thomæ desumptum.

164 Objiciunt in primis Adversarii: Quotiescumquè D. Thomas agit de scientia Dei respectu futurorum contingentium, recurrit ad illorum præsentiam in æternitate, ut demonstrat illa certò à Deo cognosci: sicut videri potest in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 5. & aliis in locis infra referendis: Ergo non existimat Deum ea præscire in suo decreto efficaci, & absoluto. Consequentia probatur, si enim Deus ea cognosceret in suo decreto, superfluum esset & vanum recurrere ad illorum præsentiam in æternitate, ad reddendam rationem certitudinis divinæ præscientiæ; cum eã semotà, Deus in suo decreto eã certò præsciret: ut enim antea dicebamus, in causa infallibili & immutabili, potest certò, & infallibiliter cognosci effectus.

165 Confirmatur: D. Thomas loco jam citato, hoc statuit discrimen inter effectus necessarios, & contingentes, seu liberos, quod primi possunt certò cognosci in suis causis, non autè secundi: At hoc discrimen nullū esset, si præscientia Dei respectu futurorum sit innixa decreto, & in eo fundata: Ergo tali medio non innititur. Minor probatur: Velenim D. Thomas separaret tale decretum à determinatione causarum secundarum, vel non? Si primum, sequeretur quòd effectus saltem naturales & necessarii, quales sunt illuminatio Solis, calfactio ignis &c. possent à Deo certò cognosci ut futuri, in causis secundis, independenter à decreto prædeterminante, quòd repugnat doctrinæ Thomistarum, qui prædeterminationem physicam, non solum in causis liberis, &